

Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

www.lpkts.lt

Trisdešimt pirmieji leidybos metai. Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2019 m. gegužės 24 d.

Nr. 20 (1330)

Laisvės kovų atmintis

Gegužės 18 dieną Alytaus rajono Simno miestelio kapinėse, šeimos kapavietėje, palaidoti partizano, kario savanorio Albino Ivanausko-Topolio, Perlo (1927–1957) palaikai.

Garbingose laidojimo iškilmėse dalyvavo jo dukters ir sūnaus šeimos, kiti giminės. Alytaus ir Lazdijų rajonų vadovai, visuomeninės organizacijos, keletas Seimo narių, Alytaus karinio dalinio kariai, Alytaus miesto ir rajono šauliai ir savanoriai. Atvyko LGGRTC Memorialinio departamento vadovybė, daug žurnalistų.

ir šaudmenys mažėjo, bet jie ilgai priešinosi, nes tam mūšiu ruošesi ir buvo gerai įtvirtintę.

Partizanų nukautus karievius krovė į sunkvežimius ir, kaip dabar paaiškėjo, vežė į Alytaus

Kaip žinome, partizanų, jų ryšininkų ir rėmėjų šeimos buvo ištremtos, tad dalyvavo tremtiniai.

Dauguma iškilmės dalyvių persikėlė įvairiu transportu į Kalniškės mišką Lazdijų rajone, kur 1945 metų birželio 16 dieną vyko vienas didžiausių partizaninio karo mūšių su okupantų kariuomenė, trukęs visą dieną. Kariuomenė papildė, o apsuptyų partizanų gretos

karių kapines. Užrašai ant paminklų liudija, kad žuvę Antrajame pasauliniame kare. Tuo pripažįstama, kad Lietuvos partizanų karas dar ilgai vyko prieš okupantų kariuomenę, jog Lietuvai Antrasis pasaulinis karas tėsesi.

Kalniškės mūšio vakare apie 50 kovojoj prasiveržė iš apsuptyies ir toliau priešinosi atejūnams ir jų talkininkams. Mūšyje žuvo 44 partizanai, kurių kūnus išniekino Simno miestelio aikštėje, o po kelių dienų užkasė ezero pelkėje. Po Atgimimo jų palaikai perlaidoti Simno kapinėse.

Kalniškės mūšio minėjimo iškilmėse dalyvavo Lazdijų rajono vadovai,

kariskiai ir šauliai, dviratininkai. Prasmingą kalbą pasakė Atgimimo vedlys, Atkuriamojo Seimo vadovas prof. Vytautas Landsbergis. Atvyko ir pasiskė keletas Seimo narių.

Betarpiskai su šventės dalyviais bendravo ir fotografavosi kandidatė į Lietuvos prezidento postą Ingrida Šimonytė. Sveikinome ją, kaip būsimą prezidentę.

Šventė baigėsi ilgu koncertu, kareiviskā koše ir maloniu susirinkusiu bendaravimu. Lazdijų rajono vadovai pakvietė kitais metais vėl susirinkti į šią tradicinę atminimo šventę.

Jonas ARBACIAUSKAS

Esate nepasiduodančios tautos simbolis

Mielieji,

Tariu jums nuoširdū AČIŪ už palaikymą.

Jūsų bendruomenėje esu patyrusi be galodaug šilumos ir gerumo, apmąstymu ir stebuklingu atradimų. Ne kar-

tąjau dalinausi ir dėkojau jums visiems dėl to, kad būtent jūs mane stipriausiai palaikėt sunkiu (krizės) laikotarpiu. O šiandien noriu pasidalinti, kaip tapote man įkvėpimo šaltiniu.

Daug galvojau apie tai, kas padėjo

mūsų žmonėms išgyventi sunkiausius laikus. Kas padėjo jums išsaugot viltį, įveikti nepakeliamus sunkumus ir tikrąja to žodžio prasme – išgyventi pragarą bei pakilti naujam gyvenimui. O svarbiausia – išsaugoti niekada neišblėstančią meilę tévynei.

Galvojau ir apie tai, koks būtų buvęs žmonių, kaip Jūs, likimas, kokia būtų mūsų valstybė, jei čia nebūtų įžengęs okupanto batas. Tévynė, apie kurią svajojot jūs, jūsų tévai bei seneliai. Apie tą iš jūs širdžių išplėštą ateities viltį. Ir galvojau apie tai, ką galėčiau padaryti kad sugrąžinti ją – tą viltį, jog niekada, jokiomis aplinkybėmis neįduosiu jūsų aukos savo tévynei, kad iki paskutinio kovosiu dėl jos laisvės, gerovės ir teisingumo.

Jūsų pavyzdys man taip pat padėjo ir suprasti, kad, kaip valstybė, mes turime išmokti ne tik „imti“ bet ir „DUOTI“ – mūsų draugams ir partneriams ar tiems, kuriems likimas nėra dosnus. Taip kaip ir jūs net sunkiausiais laikais mokėjot dalintis. Mane įkvepia, kaip mokėjot savyje pasistatyti prieš nejėikiamas tvirtovės. O svarbiausia – išlaikyti tikėjimą. Nes juk jūsų nieks niekada negugalėjo. Nes negalima nugalėti laisvės troškimo ir meilės tévynei.

Ačiū jums, kad esate meilės tévynei ir jos laisvei, meilės artimui ir niekada nepasiduodančios tautos simbolis ir neišsenkantis įkvėpimo šaltinis.

Nuoširdžiai jūsų –
Ingrida ŠIMONYTĖ

Ingrida Šimonytė Kalniškės mūšio minėjime

Kviečiame!

Kviečiame apsilankyt LPKTS Patriotinių leidinių knygynelyje (Laisvės al. 39, Kaune) ir įsigyti knygų tremties ir rezistencijos tematika, naujausius „Tremtinio“ numerius.

Knygų galite įsigyti ir internetu www.lpkts.lt.

Laima Andrikienė: Per trejus darbo metus – ir Metų europarlamentarės titulas, ir įrašymas į Rusijos „juodąjį sarašą“

– Šio mėnesio pradžioje Lietuva miėjo narystės Europos Sąjungoje 15 metų sukaktį. Kokie tai buvo metai?

– Netruko prabėgti tie penkiolika metų. Per tą laiką pripratome prie euro, bevizio judėjimo Europoje, prie stendų ar lentelių su užrašais „Projektą bendrai finansuoja Europos Sąjunga ir Lietuvos Respublika“. Kaip ir prie nuolat girdimo niurzgėjimo, kaip toje ES blogai ir kokia ji mums neteisinga ar net pragaištinga.

Mes Lietuvoje kaip savaime suprantamą dalyką priimame, pavyzdžiu, faktą, kad jau 130 tūkstančių lietuvių, studentų ir dėstytojų, yra dalyvavę „Erasmus+“ mainų programose arba kad nuo Lietuvos narystės ES pradžios apie 18 milijardų(!) eurų ES struktūrinių ir investicinių fondų lėšų investuota mūsų valstybėje. Savaime suprantamos atrodo ir išmokos ūkininkams, ir iš bendros Europos Sąjungos „piniginės“ finansuojamie mokyklų, ligoninių, slaugos namų, kultūros centrų remontai, kelių tvarkymas, videntiekio ir nuotekų tinklų įrengimas, ir daugybė kitų darbų, kuriuos finansuoja Europos Sąjunga. Neįvertiname, kad viso to galėjo ir nebūti.

– Baigiasi 2014 metais išrinkto Europos Parlamento kadencija. Kuo ji buvo ypatinga jums?

– Ši kadencija man buvo išskirtinė dėl kelių priežasčių. Pirma, ji buvo gerokai trumpesnė, nes pradėjau ją ne 2014 metų liepos 1 dieną, kaip kiti mano kolegos, o 2016 metų birželio 6 dieną, taigi dvejais metais vėliau.

Antra, šios kadencijos metu paty-

riau, kad dėl savo veiklos esu įtraukta į Rusijos „juodąjį sarašą“, man negalima atvykti į Rusiją. Lietuva apie tai buvo informuota oficialiai. Jei klaustume, ar nusiminiau dėl to, atsakau – ne. Agresyviai Kremliai nepatinka Europos Sąjunga ir darbas tų, kurie veikia stipresnės ES labui, o mano darbavarkėje – ir Ukraina, ir Gruzija, ir Moldova, ir ES–Rusijos santykiai. Europos Parlamentas neseniai priėmė rezoliuciją, kad santykiai tarp ES ir Rusijos negalima vadinti strategine partneryste, kaip buvo iki šiol, kad taip vadindami šią valstybę apgaudinėjame patys save, o Rusijai darome meškos paslaugą.

Na, ir trečia – 2018 metais Briuselyje buvau pripažinta Metų europarlamentare tarptautinės prekybos srityje. Tarptautinė prekyba – tai užsienio politika praktikoje, kai politika daroma ne pareiskimais ir rezoliucijomis, o siekiantia Europos Sąjungai naudingų sutarčių su kitomis pasaulio valstybėmis, kai deramas dėl sutarčių, kurių reikia Europos Sąjungai, ir jei derybos būna sėkmingos, Europos Sąjunga įgyja konkurenčinį pranašumą pasaulyje. Pelnyti tokio pripažinimo – Metų europarlamentaro apdovanojimo – iki šiol lietuviams nebuvu pavykę, o štai praėjusiais metais autoritetingos tarptautinės eksperčių komisijos buvau pastebėta ir įvertinta šiuo prestižiniu apdovanojimu. Apskritai tai, kad lietuvių europarlamentarai – Petras Auštrevičius ir aš – buvome įvertinti geriausiai, nutiko pirmą kartą per visą Europos Parlamento istoriją. Negana to, lietuvių buvo pripažinti geriausiais net dviejose nominacijose – užsienio reikalų ir tarptautinės prekybos. Suprantama, kad džiauguosi, jog mano darbas buvo taip aukštai įvertintas, kad Lietuvos europarlamentarų vardai buvo minimi tarp geriausiųjų.

– Dirbate Europos Parlamente jau trečią kadenciją. Lyginant su kitais

kolegomis iš Lietuvos, esate sukaupusi išskirtinai didelį patyrimą. Ar vertinamas patyrimas Europos Parlamente, jei taip – kokiu būdu?

– Patyrimo nenusipirksi už pinigus, kiekvienas iš mūsų, kur bedirbtume, jis įgyjame tik nuosekliu, ilgamečiu darbu. Patyrimas yra aukštai vertinamas Europos Parlamente, pagaliau ir Lietuva bei lietuvių per penkiolika narystės ES metų jau išsikovojo atitinkamas pozicijas ir kolegų iš kitų šalių pagarbą. Apskritai bendras pastebėjimas yra tokis, kad aukštasis pareigas eina tik tie, kurie EP dirba ne vieną kadenciją, arba buvę didžiųjų valstybių vyriausybių vadovai, ministrai.

Patyrimo vertinimo išraiška – pasitikėjimas, kurio sulauki iš kolegų. Prisiminkite: Europos Parlamente dirba 751 europarlamentaras iš 28 valstybių, konkurencija – milžiniška, ir tik įgytu pasitikėjimu gali pelnyti, pavyzdžiu, galimybę vadovauti EP delegacijoms, kurios paprastai sudaromos iš skirtingų valstybių ir skirtingų frakcijų europarlamentarų. Šiuo atveju nekalbu apie postų dalybas kadencijos pradžioje ar viduryje, kai dalijama priklausomai nuo valstybei atstovaujančių europarlamentarų skaičiaus ar frakcijų dydžio.

Per trejus darbo šios kadencijos Europos Parlamente metus man buvo patikėta vadovauti ne vienai Europos Parlamento delegacijai, vykusiai su nelengvomis misijomis į kitas valstybes. Pavyzdžiu, man buvo patikėta vadovauti EP Užsienio reikalų komiteto delegacijai, kuri 2018 metų balandį vyko į Ukrainą ir Moldovą. Šios misijos tikslas buvo įvertinti, kaip šios dvi valstybės vykdė įsipareigojimus, numatytaus ES-

MEP AWARDS*

Lietuvos atstovė EP dr. Laima Andrikienė 2018 metais pelnė Metų europarlamentaro apdovanojimą

Ukrainos ir ES–Moldovos asociacijos ir laisvosios prekybos sutartyse, kaip toli pasistumėjo integracijos su ES kelyje.

Man teko garbė vadovauti ir Europos Parlamento rinkimų stebėjimo delegacijai, stebėjusiai prezidento rinkimus Gruzijoje. Itampu ir prieš rinkimus, ir per du rinkimus turus Gruzijoje netrūko, kaip netrūko ir norinčių panaudoti Europos Parlamento delegaciją savo tikslams, rinkimų kampanijai. Štai tokiose situacijose ir praverčia patyrimas.

Vadovavau ir dar kelioms EP delegacijoms. Deja, mano kolegos iš Lietuvos negali tuo pasidžiaugti, išskyrus gal vieną ar du atvejus, kuomet lietuviams per visą penkerių metų kadenciją buvo patikėta vadovauti EP delegacijoms. (keliamas į 4 psl.)

Apie rinkimus ir darbus

– Kaip Seimo narė, priklausanti TS-LKD frakcijos vadovybei, kokius džiausius iššūkius matote savo darbe? Kokius nuveiktus darbus išskirtumėte?

– Būtinybė nuolat priminti daugumai, kad reikia laikytis demokratijos žaidimo taisykių, neskleisti netiesos, buvo vienas iš didesnių iššūkių per šiuos metus. Pradėjus kalbėti apie susirūpinimą keliančią situaciją dėl besiskiepijančių skaičiaus Lietuvoje mažėjimo ir dėl to šiemet kilusio tymų protrūkio, pateikiau rezoliuciją, kurią priėmės Seimas palaikė būtinybę imtis konkrečių veiksmų siekiant padidinti skiepijimo aprėptis Lietuvoje, politikams susilaikyti nuo moksliniais tyrimai nepagrįstos informacijos apie vakcinas sklaidos. Bet tuo subrūzo „antiskiepininkai apogetai“. Ryškiausiai buvo girdimi valstiečių ir žaliųjų frakcijos Seimo nario D. Kepenio pareiskimai apie „abortuotų kūdikių“, „beždžionių“ ir „negriukų“ DNR, esą esančius vakcinose. Seimo narys, skle-

džiantis dezinformaciją ir melagystes, taip kenkdamas visuomenės sveikatai ir saugumui, nebuvo kolegų pasmerktas, o mano pateiktos teisinės iniciatyvos problemai spręsti net nebuvo priimtos svarstyti Seime.

Vis dėlto pavyko suorganizuoti nemaižai visuomenę su skiepu svarba supažindinančių renginių – spaudos konferencijas, apskrito stalo diskusiją, konferenciją su medikais, svečiais iš Ukrainos, kurioje fiksuojamas didžiausias Europoje tymų protrūkis, ekspertais, nukentėjusiais nuo tymų, Pasaulio sveikatos organizacijos atstovais. Tikiuosi, kad bendromis jégomis informavote žmones apie šį visuomenės sveikatos ir saugumo klausimą.

Tarp visų darbų ypač džiugina tai, kad svarstant 2019 metų biudžetą Seime pritarta mano siūlymu i nuo šių metų pradžios padidinti atlyginimus mokyklose dirbantiems pagalbos mokinii specialistams.

(keliamas į 4 psl.)

Sekmadienį Lietuvos žmonės išreiškė savo valią Prezidento ir Europos Parlamento rinkimuose. Apie Lietuvai ir Europai svarbius rinkimus, nuveikusius ir planuojamus darbus, „Tremtinui“ papasakojo LR Seimo narė, Tėvynės sąjungos–Lietuvos krikščionių demokratų Politinių kalinų ir tremtinų frakcijos pirmininkė Radvilė MORKŪNAITĖ-MIKULĘNIENĖ.

– Kaip vertinate pirmojo Prezidento rinkimų turo rezultatus?

– Džiugina, kad pirmame Prezidento rinkimų ture rinkėjai pasirinko išsilavinusius, užsienio kalbomis kalbančius, valstybės finansus išmanančius kandidatus. I Prezidento rinkimų antrajį turą išėjė du kandidatai iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti panašūs, tačiau renkantis, kas artimiausius penkerius metus bus vienas iš trijų aukščiausiu Lietuvos vadovų, būtina vertinti ypač atidžiai ir atsakingai.

Pirmame ture rinkėjai aiškiai pasakė, kad valstiečiai, visomis jėgomis

stumdamai į Prezidento postą Ministra pirmmininką, kuris per visus šios Vyriausybės darbo metus kai kam pinigelių pabarstė, kai ką palopė, tačiau neigydendino jokių žadėtų esminių reformų – nei sveikatos, nei švietimo, nei mokesčių, nei valstybės tarnybos srityje – turėtų realistiškai vertinti savo valdžios ambicijas ir gąsdinimo takta jiems nepadės.

Mums nerimą kėlė signalai apie nevalstybišką valstiečių daugumos maštymą. Asmeninės vendetas prieš politinius konkurentus ir žurnalistus, buldozeriu stumiami neišdiskutuoti įstatymai, priimami Konstitucijai prieštaraujantys sprendimai, galų gale žodžio nesilaikymas ir gruboki bandymai nutildyti parlamentinės opozicijos Seime balsą rodė, kad šiai daugumai demokratijos ir Konstitucijoje įtvirtinti principai nėra neliečiami. Tokiame kontekste visų valdžios šakų sutelkimas vienose rankose nebūtų sustiprinęs demokratijos. Manau, rinkėjai atsižvelgė į tai.

Ivykiai, komentarai

Ar pasiseks Lietuvai?

Keistai atrodo žmogus, rinkimuose matantis galimybę išdaužyti politiniam priešininkui langus. Bet dar keisčiau jis atrodo, kai langus daužo... pats sau! Taip kalbėdamas turi galvoje jau kuris laikas plintantį reiškinį – prieš Tėvynės sajungą kaupiasi žmonių masė, mananti, kad būtent ši partija daro bloga Lietuvai, o štai jie yra tikrieji Lietuvos patriotai, norentys gero ir tik gero... Tai atsispindėjo ir 2019 metų prezidento rinkimuose. Pirmame rinkimų ture buvo įrodinėjama, kad TS-LKD remiama kandidatė, beje, ne partijos narė, Ingrida Šimonytė neatstovauja tradiciniems vertybėms, ir netgi blogiau – ji yra „liberalė“.

Prieš antrajį rinkimų turą ši legenda išsiliejo visu platumu. Pasiklausęs tokia nuostata teigiančio žmogaus, kas gi yra „liberalumas“ ir „tradicinės vertybės“, sulauksi ištisinio mykimo „aplink ir maždaug“, o ne konkretaus atsakymo. Bet būtinai pasakys, kad, girdi, kitas pretendentas – Gitanas Nausėda – arčiau tradicinių vertybų. O jei leisimės į kalbas dar toliau, tai prasidės ištisa tirada, kone žodis žodin atkartojuanti rusiškos propagandos ruporą skleidžiamą melą.

Žinoma, tai nereiškia, kad pašneko vas yra Kremliaus politikos šalininkas, bet jis pats nežino, kad tapo jos padėjėju. Todėl šiuose „apsižodžiavimuose“ ironiškai atrodo ne Kremliaus trolių „kova“ prieš I. Šimonytę, bet jiems prioritarienčių pervažinių patriotų džiuge sys! Sakiau ir sakysiu – Kremliaus pasirinko sekmingą taktiką, kurios esmė – perimti patriotiškai nusiteikusias jėgas, jomis manipuliuoti ir kreipti sau naudinga linkme. Beje, G. Nausėda čia

niekuo dėtas, bet akivaizdu, kad ji Kremliaus nuo pat pradžių laiko mažesne blogybe. Kaip pastebėjo Rasa Juknevičienė, „teprėjo trys dienos po pirmojo Prezidento rinkimų turo, ir jau visiškai aišku, kad sujungti visi jėnomi tamsieji mygtukai prieš Ingri da.“ Pasak jos, „Kremliai ypač rūpi mūsų Prezidento rinkimai, o ten iš imtinai dėmesys tik Ingridai. Aišku, kad viskas prieš ją.“

Toliau belieka stebėtis, kad net žinomi žmonės dalijasi Kremliaus propagandinio ruporo „Sputnik“ skleidžiamais pramanais ir visiškomis nesąmonėmis. Žodis žodin. Be abejo, stebėtis, kad „Sputnik“ žvaigžde tapusi Rūta Janutienė juodina I. Šimonytę, neverta, bet kuriems galams tame mulkinimo chore dalyvauti žinomai dainininkų porai?

Naujienų portalas „15min.lt“ patikrino dažniausiai kartojamus teiginius, kuriuose dar iki pirmojo rinkimų turo I. Šimonytė bei G. Nausėda buvo kaltinami nebūtais dalykais. Žinoma, po pirmojo turo visa „kritika“ atiteko I. Šimonytei. Vienas iš jų – „I. Šimonytė įvedė mafijinį PSD mokesčių“. O iš tikrųjų kaip? Ogi taip: Sveikatos draudimo įstatymo pataisos, kuriomis buvo nustatyti privalomojo sveikatos draudimo (PSD) įmokų dydžiai, Seime buvo patvirtintos 2008 metų gruodžio 22 dieną, o įsigaliojo pirmą 2009 metų dieną. I. Šimonytė finansų ministrė tapo 2009 metų liepą, poste pakeitusi Algirdą Šemetą. Tai reiškia, kad I. Šimonytei tapus ministre, PSD įmokų dydžiai jau buvo nustatyti pusę metų. Negana to, I. Šimonytė nedirbo prie šio mokesčio projekto kūrimo.

Kitas „argumentas“, neva I. Šimonytė „praskolino Lietuvą skandinavų bankams“ (didesniams siaubui sukelti dar pateikiami išvairūs procentai, aut. past.) yra pagristas neišmanymu, kas tuo metu déjos iš pasaulyje. O déjos štai kas – dėl finansų krizės sumažėjusių biudžeto pajamų, 2009–2012 metais augo daugelio Europos Sąjungos valstybių skolos, todėl, pasak „15min“, teisingiau būtų teigti, kad viešųjų paslaugų finansavimui stengiant lėšų praskolino kone visas žemynas. Na, o dėl Skandinavijos bankų, tai pati I. Šimonytė yra sakiusi, kad skandinavų bankai kaip tik buvo tie, kurie mažiausiai norėjo skolinti. Tad nenuostabu, kad skolinimuo dalyvavo ir kitos finansinės institucijos.

Baisiausias iš kaltinimų yra melas, kad „I. Šimonytė atėmė pensijas“. Akiavaizdu, kad tikslas – nuteikti prieš kandidatę senesnio amžiaus rinkėjų, vis dar aktyviai dalyvaujantį rinkimuose. Paklausime – ar buvo nustota mokėti senatvės pensijas ir pensininkai liko be nieko? Na juk nebuvo! Pensijos buvo mokamos laiku, deja, niekas nenori prisiminti, kad dėl krizės krito lito perkamoji galia, o kainos pakilo. Bet svarbiausia, kad I. Šimonytei teko spręsti didžiulę problemą, apie kurią ji pasakojo interviu Lietuvos radijui ir televizijai. „Problema yra ta, kad ir 2007 metais, ir 2008 metais pensijos didėjo ne po kelis, bet po keliasdešimt procentų. Akivaizdu, kad ištikus ekonomikos nuosmukiui tų įsipareigojimų nebuvo galima vykdyti. Tiesą sakant, jų nebuvo galima vykdyti jau 2008 metais, nes jau tuos metus mes pabaigėme turėdami vieno milijardo litų deficitą pačioje „Sodroje“. Todėl manau, kad tai (pa-

ždai didinti pensijas – aut. past.) yra tiesiog neatsakingas žaidimas žmonių jausmais“, – sakė I. Šimonytė. Beje, verta pridurti, kad skolintis tą trūksta miliardą teko irgi I. Šimonytei, nes pensijas reikėjo mokėti laiku. Taip kad galima drąsiai teigti, jog net sunkios tarptautinės ekonominės krizės sąlygomis mūsų pensininkai buvo apsaugoti I. Šimonytės déka.

Kalbėti apie eskaluojamą tariamą I. Šimonytės pritarimą homoseksualų santuokoms tenka dėl to, kad kandidatė kalba ne apie santuokas, bet apie partnerystės įstatymą, nes, anot I. Šimonytės, partnerystė svarbi ne tik tos pačios lyties poroms, bet ir ne santuokoje gimusiams vaikams: „Mūsų tam tikras savigarbos klausimas – išspręsti šitą dalyką ir leisti kartu gyvenantiems žmonėms, kurie niekam nekelia grėsmės, išspręsti bendro gyvenimo klausimus per partnerystės įstatymą“. Tad kuo čia détos santuokos?

Kaltinimai, kad I. Šimonytė „užleis Lietuvą migrantais“ yra laužti iš piršto. Kaip ir daugeliu atvejų, ji kalba apie įstatymų laikymą ir netgi yra pavadinusi grėsme nevaldomą migraciją. Tačiau padėti tikrai karo išvytiems pabėgėliams yra kiekvienos save gerbiančios demokratinės valstybės pareiga.

Štai ir visa muzika. Paskutinis akordas nuskambės sekmadienį, gegužės 26 dieną įvyksiančiame antrajame Prezidento rinkimų ture. Jei žmonėms užteks samoningumo suvokti, jog I. Šimonytei priskiriamos tariamos blogybės yra paprasčiausias melas, Lietuvai gali pasiekti – jos likimas atsidurtų didele išmintimi ir erudicija pasižyminčio žmogaus rankose.

Gintaras MARKEVIČIUS

Energetinis saugumas – Baltijos šalių ir JAV interesas

Kijeve Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė kartu su Latvijos ir Estijos Prezidentais susitiko su Jungtinių Amerikos Valstijų energetikos sekretoriumi Ricku Perry.

Susitikimas surengtas Jungtinių Amerikos Valstijų iniciatyva, siekiant stiprinti Baltijos šalių ir JAV bendradarbiavimą energetinio saugumo srityje.

Šalias vadovės teigimu, JAV yra strateginė Baltijos šalių partnerė, kuri

tvirtai palaiko Lietuvos siekį didinti energijos tiekimo šaltinių įvairovę, mažinti priklausomybę nuo rusiškų dujų ir stiprinti regiono energetinį savarankiškumą.

Susitikime sutarta steigti naują Baltijos šalių ir JAV bendradarbiavimo formatą „3+1“, kuris padėtų stiprinti praktinį bendradarbiavimą tokiose srityse kaip Baltijos šalių elektros tinklų sinchronizacija su kontinentine Europa, kibernetinis

saugumas, atsinaujinanči energetika, bendros regiono gamtinė dujų rinkos kūrimas, ypač SGD dujų importo galimybų stiprinimas.

Planuojama, kad šio „3+1“ formato inauguracija įvyktų Vilniuje rugsėjo mėnesį.

Keturšaliame susitikime taip pat kalbėta amerikiečių suskystintų gamtinė dujų (SGD) tiekimo klausimais. Amerika yra viena didžiausių SGD tiekėjų pasaulyje.

Lietuva buvo viena pirmųjų Europos Sąjungos šalių, pradėjusių importuoti JAV suskystintas dujas per Klaipėdos SGD terminalą. Tai užtikrins saugų, patikimų dujų tiekimą ir sąžiningą konkurenciją Baltijos šalių dujų rinkoje.

Per pastaruosius metus JAV SGD eksportas į ES išauga 272 procentus per metus. Net 35 procentai Amerikos suskystintų dujų tenka ES rinkai.

Prezidentės spaudos tarnyba

Gabrielius Landsbergis: „Kontora ir klientai“

Kontoros užduotis paprasta: kad kuo daugiau aplinkinių susikivirčytų, susirietų. Tąsyk Kontora klesti.

Tam ji parūpina politrekomendacijų ir instruktažų. Be abejo, šelpia.

Nepasitikėk niekuo, nes visi yra niekšai. Itarinėk ir spirk iš anksto. Jeigu atsidūrei gyvenimo varžybose, tai stumk varžovą į persigimimą ir savižudybę. Apskritai varžovas turėtų būti sunaikintas.

Tokia ir kaimyno VVP stilistika. „Valstiečiai“ po Seimo rinkimų mėgino tai įgyvendinti Lietuvoje. Rezultatas ant veido. Lietuva jau kitokia. Da-

bar Prezidento rinkimuose lyg nebėra atvirai prokreliško kandidato, bet visada bus didesnis interesas turėti tą, o ne kitą.

Prokreliškų klientų (t. y. agentūrų) juoda neapykanta Ingridai atskleidžia ir norom nenorom kompromituoja geruoli Gitaną. Vargu ar jis begalės išlikti nepastebiš tos apkalbų ir šmeižtų juodusmos, netarti nė žodžio, lyg jam ši veikla ir kagėbinis žurvų (taip vadinami propagandininkai, prisdengę žurnalistikos skraiste, red. past.) stilius patiktų. Antai pažvelki, kaip Ramūno agresija atsigréžė prieš jo kandidatą.

Juodai prieš Ingridą, tai atlapas buldozeris peraugas į neviltį ir fanatizmą. Ji ragana, kuri sugeba džiaugtis ir šokti, o jos draugai – šetonai. Nukryžiuok arba užmėtyk akmenimis! Nejau tai lyrikos ir artimo meilės Lietuva?

Jeigu šalis ne tokia, tai fanaticai ir

fariziejai persišaus abi kojas. Gaila būtų, jei Kontorai pavyktų truputi pakankinti pamatiniam savo priešui – Katalikų Bažnyčiai. Yra požymių, kad skaldytojai taikosi būtent į tokį Lietuvos susilpninimą. Priešikumo, kuo daugiau priešikumo!

Matau tą seną metodiką, todėl per spėju. Galėtų kandidatai visai krikščioniškai apsikabinti. O rinkėjai?

Linkusieji į fanatizmą lengvai tampa klientais ir suka Kontoros ratelį. Stabtelkit, pusbroliai. Taipgi broliai, atėję prie marių su dalgiais. Teliks žmoniškesnės mūsų gintaro marios. Be krauso putos.

Laima Andrikienė: Per trejus darbo metus – ir Metų europarlamentarės titulas, ir įrašymas į Rusijos „juodąjį sąrašą“

(atkelta iš 2 psl.)

– Akivaizdu, kad darote nemažą ištaką Europos Parlamento sprendimams ir politikai užsienio reikalų srityje. Be šių, kokie kiti klausimai buvo jūsų darbotvarkė?

– Be jau paminėtų, darbų atlikta daug: EP plenarinėse sesijose Strasbūre ir Briuselyje kalbėta 63 kartus, su kolegomis parengtos 185 rezoliucijos svarbiais, kartais – skubios, neatidėliotinos reakcijos reikalaujančiais klausimais, kurias priėmė Europos Parlamentas.

Viena arba su kolegomis iš kitų valstybių parengiau ir įregistruavau kelišimtus pataisus svarstomiems dokumentams.

Negaliu nepaminėti darbo, rengiant Mobilumo paketo teisės aktus. Vien rengiant baigiamajam balsavimui tris teisės aktus, kurie sudaro Mobilumo paketą, su kolegomis iš kitų valstybių susitarę parengėme ir įregistruavome apie 1600 pataisų, siekdam, kad Europos Parlamentas suprastų, jog klausimas yra neparengtas balsavimui ir turėtų būti svarstomas ir balsuojamas ne šia-

me, o jau naujajame Europos Parlamente. Kas žino kontekstą, supras, apie ką čia kalbu. Tiesa, vienoje paskutinių EP plenarinių sesijų, pirmininkaujančiam negražiai manipuliavus posėdžio reglamentu, balsavimą pralaimėjome, likome mažumoje. Taip, mūši pralaimėjome, tačiau karo šiuo klausimu – ne. Prie Mobilumo paketo turės sugrįžti naujasis Europos Parlamentas ir naujoji Europos Komisija, kuri bus suformuota spalio mėnesį. Nesubalansuotas, diskriminacinis Lietuvai teisės aktų paketas negali būti priimtas.

O kalbant apie mano darbotvarkę, tai joje yra ir „Nord Stream 2“, ir Astravas, ir Ignalinos uždarymo finansavimo klausimai, ir išmokų dydis Lietuvos ūkininkams naujame finansiniame laikotarpyje. Vien dėl „Nord Stream“ kiek raštu su kolegomis Europos Komisijai prirašyta, straipsniu Vokietijos spaudoje paskelbta, interviu vokiečių spaudai duota!

– Kokius svarbiausius savo darbus šioje kadencijoje išskirtumėte?

– Kalbant apie pastaruju metų darbą, reikšmingiausiu laikyčiau mano parrentą ir 2017 metų lapkritį didele balso persvara Europos Parlamente priimtą dokumentą dėl Rytų partnerystės politikos, kuri yra tiesiogiai susijusi su Lietuvos, o ir visos ES saugumu. Visos Rytų partnerystės valstybės – Ukraina, Gruzija, Moldova, Arménija, Azerbaidžanas ir Baltarusija – yra ES partnerės, tačiau neabejotinos lyderės integracijos su ES procese yra pirmosios trys. Negalėdami šioms valstybėms pasiūlyti visavertės narystės ES (kol kas!), mano pranešime ir rezoliucijoje aiškiai įvardijome, ko turime siekti. O tai yra labai konkretūs ir svarbūs žingsniai, darbai, kuriems atlikti prireiks abiejų pusiu politinės valios, kurių tikslas – padaryti jų integracijos į ES procesus negrįztamais. Mano parengtame dokumente šioms valstybėms siūloma narystė ES muitų sąjungoje, ES energetikos sąjungoje, ES skaitmeninėje sąjungoje, net ir Šengeno erdvėje, su vienomis iš to kylančiomis pasekmėmis.

Paminėtini ir trys EP pranešimai, kuriuos rengiant buvau taip vadina ma šešelinė pranešėja, tai yra, didžiausios politinės frakcijos paskirta pranešėja svarstomais klausimais, įgaliota atstovauti frakcijos pozicijai rengiant ir svarstant šiuos dokumentus: dėl blokų grandinės (*block-chain*), dėl globalizacijos suvaldymo prekybos aspektų ir dėl privačių saugos tarnybų. Išvertus į „žmonių“, suprantamą, kalbą, tai reiškia: pirmasis – dėl modernios, taip vadinamos blokų grandinių, technologijos naudojimo prekyboje; antras – dėl ES veikimo globalizacijos salygomis, sekmingo didėjančios konkurencijos pašaulyje įveikimo, ir trečiasis – dėl privačių apsaugos tarnybų (nepamirškite – jos yra ginkluotos!) registracijos, veiklos reglamentavimo, jų veikimo ribų nustatymo.

Interviu parengtas bendradarbiaujant su Europos liaudies partijos (EPP) grupe Europos Parlamente

(atkelta iš 2 psl.)

Taip pat pavyko užtikrinti, kad būtų panaikinta diskriminacija amžiaus pagrindu kompensuojant sąnarių protėzus vyresniems nei 65 metų amžiaus žmonėms. Pavyko iš stagnacijos išjudinti infrastruktūros pritaikymo neigaliessiems ir problemas. Taip pat pritarata mano pateiktoms įstatymų pataisoms, užtikrinančioms, kad visi nukenčiai nuo okupacijų galėtų lengvatinėmis salygomis pasidaryti naują asmens dokumentą, nes dėl įstatymų netobulumo buvo susidariusi keista situacija, kai buvę tremtiniai ir politiniai kaliniai negalėjo pasinaudoti lengvata. Nacionalinio saugumo strategijoje pritarta mano pasiūlymui dėl finansavimo kultūrai ir švietimui didinimo, pripažiant, kad bandymai iškreipti istoriją, sumenkinti Lietuvos laisvės kovas gali būti prikyginami grësmei nacionaliniams saugumui. Seime buvo pritarta mano inicijutoms rezoliucijoms dėl Rusijos agresijos Azovo jūroje, dėl Olego Sencovo ir kitų politinių kalinių paleidimo, dėl neiteisėtų rinkimų Luhanske ir Donecke.

– Dalyvaujate rinkimuose į Europos Parlamentą, bet tai nebūtų Jūsų pirmojo kadencija šioje Europos Sąjungos institucijoje. Kodėl apsisprendėte dar kartą kandidatuoti į Europos Parlamentą?

– Taip, buvau išrinkta Lietuvos atstove Europos Parlamente 2009–2014 metais, dirbau Aplinkos, visuomenės sveikatos ir maisto saugos komitete. Tačiau veiklos sritys neapsiriboją vien šiomis temomis. Radau nemažai bendraminčių svarbiausiais Lietuvai klausimais, jų paramos dėka buvo išlaikytas finansavimas Ignalinos atominės uždarymui, kiek įmanoma padidintos išmokos Lietuvos ūkininkams ir pan. Ypač daug dėmesio skyriaus istorinės atminties klausimams, remiau jaunimo ir buvusių tremtinii bei politinių kalinių iniciatyvas. Gavusi rinkėjų pasiti-

kėjimą, šiuos darbus ketinu testi.

Tiesą sakant, kai 2009 metais pradėjau dirbtį Europos Parlamente, negalvojau, kad tiek daug reikės kartoti apie istorinę Lietuvos patirtį ir kodėl sovietija yra blogis. Tai, kad į Sibirą buvo tremiamos ištisos šeimos su vaikais ir seneliais, arba kad į lagerius siuštis ne kokie „revoliucionieriai“, o tiesiog monkytojai, valstybės tarnautojai ir ūkininkai – sie faktai daugeliui buvo visiškai nežinomi. Susibūrėme su latviais ir estais ir veikėme drauge, pakviesdami jungtis skandinavus, vokiečius, prancūzus ir kitus. Tapo akivaizdu, kad labai trūksta ir pritaikytos literatūros, ir kitų meninės išraiškos priemonių – taip gimė knyga apie Sausio 13-ąją, įteikta visiems daugiau kaip 700 europarlamentarų, kurią parengėme tiesiog mano biure. Vėliau prireikė dar dviejų papildomų jos leidimų. Sunku ir išvardinti visas įgyvendintas iniciatyvas per kadenciją Europos Parlamente: dokumentikos, spektaklių peržiūros Briuselyje ir Strasbūre, parama knygų ir filmų leidybai Lietuvoje, „Neužmirštuo lės“ akcija, parodos, seminarai, nuolatiniai priminimai rezoliucių tekstuose, kad sovietinė okupacija milijonams padarė milžinišką žalą. Inicijavome Baltijos kelio alėjos atsiradimą Europos Parlamente – vienos iš pagrindinių ES institucijų viešoji erdvė pavadinta šito stebuklo garbei. Galiausiai, buvo priimtas sprendimas, jog rugpjūčio 23-ioji – Europos diena, skirta atminti stalinizmu ir nacizmo aukoms – mažas, bet svarbus žingsnis, įtvirtinantis, kad mūsų istorija yra bendros Europos istorijos dalis.

Būtina stiprinti bendras ES pastangas, jos solidarumą, skatinti geresnį europiečių tarpusavio pažinimą ir supratimą – tai padeda pagrindą bendriems sprendimams įvairiose srityse. Neatsakingi politikai ar visuomenės grupės, kurioms svarbiau jų asmeninis populiarumas, bet ne žmonių gerovė, baugina,

kad dėl ES Lietuva praranda vertėbes, savitumą. Bet juk nuo mūsų pačių priklauso, ar papasakosime Europai savo istoriją, ar gerbsime savo tradicijas. Todėl svarbu, kad Lietuvą Europos Parlamente atstovautų suprantantis, kaip veikia sudėtingas ES mechanizmas, gebantys suburti bendraminčių ratą sprendimų paieškose.

– Viena iš svarbiausių ilgamečių Jūsų veiklos sričių tiek Europos Parlamente, tiek Seime yra istorinės atminties klausimai. Kodėl Jums tai svarbu?

– Pagarbą istorijai, paveldui, supratimą, kad valstybė yra bendras visų mūsų reikalas, atsinešiau iš šeimos. Iš savo tėvų pavyzdžio mačiau, kad negalima likti abejingiemis klausimuose, kurių sprendžia, kokia bus Lietuva. Mano prosenelis tarpukariu buvo Kėdainių burmistras – galbūt veikimas vardan visuomenės interesu eina iš kartos į kartą. Esu dėkinga, kad mano tėvai, vieni iš muziejaus Rumšiškėse kūrėjų, viena širdimi dirbo ir tebedirba Lietuvos kultūros ir istorijos paveldo išsaugojimui, niekada neskirstė – čia vaikų, čia ne vaikų reikalai. Todėl ryškiausiai vakyti prisiminimai – Baltijos kelias, Kovo 11-oji, Sausio 13-oji.

Istorinės atminties srityje nuveikta nemažai. Šįmet buvo ypač malonus ir ilgai lauktas metų akcentas – Laisvės premiją nusprendėme paskirti septyniems Lietuvos laisvės kovos sajūdžio partizanams. Tačiau vis dar pasitaiko bandymų tiek Lietuvoje, tiek ir užsienyje paskleisti abejonę apie partizanų vadų nepriekaištingą reputaciją, Laisvės kovas. Daugeliu atvejų geriausia priemonė, susidūrus su netinkama informacija, yra išsakyti savo poziciją, pateikti argumentus, nes dažnai, ypač Vaikų pasaulyje, tai daroma ne tiek piktybiškai, kiek dėl istorijos nežinojimo, nesupratimo. Pavyzdžiu, paaiškėjus, kad Italijos Milano INTER futbolo klubo portale neįmanoma įsigyti bilie-

tų į varžyas, nepažymėjus, kad esi gimus Sovietų sąjungoje, po mano kreipimosi buvo pažadėta klaidą ištaisyti. Dėl neleistinossovietiniai simboliai „papuoštos“ produkcijos kreipiausi į pasaulinius prekybos tinklus. Teko atkreipti ir BBC dėmesį dėl klaidinančios informacijos apie A. Ramanauską-Vanagą.

Tik švietimas ir informavimas kartojant padeda pasiekti, kad kuo didesnė auditorija būtų paskatinta pažinti, pasidomėti, pasigilinti. Tai nėra greitų rezultatų duodantis procesas, bet ilgai nėra rezultatas yra. Kaip pavyzdžiui galiu paminėti atvejį, kai po mūsų kreipimosi į pasaulinių prekybos tinklą „Walmart“ dėl sovietinės simbolikos naudojimo sulaukėme paramos iš Europos Sąjungos atstovybės JAV. O buvo laikas, kai teko iðeti daug pastangų, kad iš pačios Europos Komisijos patalpų būtų pašalinti plakatai su sovietinė simbolika.

Žinoma, svarbiausia yra détai dar daugiau pastangų, siekiant supažindinti ir mūsų pačių jaunimą ir auditorijas užsienyje apie mūsų Laisvės kovų istoriją, kad tokius atvejus būtų kuo mažiau.

– Ši sekmadienį rinkėjai dar kartą eis prie balsadėžių. Ko palinkėtume rinkėjams, apsisprendžiant, ką palaikti Prezidento ir Europos Parlamento rinkimuose?

– Pirmiausiai kviečiu aktyviai dalyvauti artėjančiame apsisprendime, dalyvauti patiemis ir pakalbinti draugus ir kaimynus. Prezidento rinkimuose kviečiu palaikyti kandidatę, kuri jau turėti darbo valstybės tarnyboje patirties, yra įsiklausanti, turi tvirtą stuburą, aiškias nuostatas, ir svarbiausia, kuri jau yra išbandyta ir užsigrūdinusi sunkiose Lietuva situacijose. Europos Parlamente taip pat reikalingas stiprus atstovavimas Lietuvai, todėl kviečiu rinktis sarašą, kuriame yra atsakingi ir daug patirties turintys politikai, pasisakantys už stiprią ir vieningą Europą.

„Tremtinio“ inf.

2019 m. gegužės 24 d.

Tremtinys

Nr. 20 (1330)

5

Gimus šiaurinių pašvaiščių žemėje

Tęsinys.
Pradžia Nr. 19 (1329)

Šeimos gyvenimas iki okupacijos ir po jos

1940 metų vasarą Dzūkijos mokytojai buvo surinkti Alytuje ir jie buvo nurodyta, kaip auklėti vaikus, teigti apie tai, kad naujoji valdžia gera, o rusų kareivai – tai mūsų išsigelbėjimas. Bet mokytojai protestavo ir sudainavo Lietuvos himną, leisdami suprasti, kad nepaklus instrukcijoms. Kilo didelis sąmyšis, naujoji valdžia pradėjo kurpti planus, kaip nepaklusniaisiais atskiratyt.

Tad gyveno tėveliai lyg ant adatų. 1941 metų birželio 14-osios ankstų ryta mama buvo su sesute namuose, nes tėvelis buvo mokytojų susirinkime. Pasibeldė į duris buvęs kaimo pijoekelis, tada jau tapęs Seirijų seniūnu Antanas Stučka su ginkluotu rusų kareiviu ir paliepė greitai rengtis ir ruoštis išvykti. Mama su mažaja sesute verkė, Stučka žinojo, kad veža į Sibirą, bet nieko nesakė. Ikkélė mamą su trimete dukrele Aldute tik vasariniais drabužiais į sunkvežimį ir nuvežė į Mergalaukio stotį. Apie mamos ir sesutės paémimą iš namų tėtė sužinojo pusiaukelėje. Tad grįžo namo, susidėjo šiltesnius daiktus, drabužius, geri žmonės atnešė maisto kelionei. Taip jis atsirado geležinkelio stotelėje prie mamos vagono. Kai jie jau buvo visi kartu, ēselonas pajudėjo, stotelėse prie jo prikabindavo vis naujų vagonų, prigrūstų mokytojų, ūkininkų šeimų.

Kai Naujojoje Vilnioje atskyre nuo šeimų virus, tėciui, mokytojui Abromaičiui, ir dar kai kuriems pavyko likti su savais. Pakeliui sužinojo, kad prasidėjo karas su Vokietija, traukiniai su kareiviais dardėjo priešinga kryptimi. Daug žmonių mirė ir buvo iš vagonų išmetami. Po kelių savaičių kelionės jie atsidūrė Altajaus krašte, Barnaule. Mama išvarė dirbtį į mišką, krito medžius, kaupojo šakas, o tėvelis tapo staliumi, gamino šautuvams buožes... Tremtiniai drabužius, batelius, kurių vietiniai buvo neregėję, keitė į daržoves.

Jau 1942 metų pavasarį išsidirbo žemės sklypelius ir bandė auginti daržoves. Sako, moterys su ministro Čarneckio žmona Eleonora priešakyje parėšė laišką Šveicarijos Raudonajam Kryžiui, skundėsi, kaip jos svetimoje žemėje išnaudojamos, tačiau atsakymo negavo. Matyt, jis adresato nepasiekė... Užtart rudenį visus sukrovė į sunkvežimį ir nuvežė prie Lenos upės, kur susodino į baržas ir nuplukdė upe žemyn, prie šaltosios Laptevų jūros...

Mano gimtinė – Jakutija

Kartu su mumis tremties vagone į Siberą vyko ir vienuolikmetė Meilutė Marytė Raštikytė su mažesnėmis sesučėmis Aldona ir Laimute, seneliais Motiejumi, kuris sėdėjo invalido vežimelyje, ir Barbora Smetonomis (vaikų mama Elena Smetonaitė-Raštikienė tuo metu buvo sulaiykta ir laikoma Kauko sunkiuju darbų kalėjime, iš kur ruošiamā išvežti į Kazachstano lagerį). Su

jais į stotį išvežė ir mergaičių dėdė Antaną Smetoną (prezidento A. Smetonos brolio Motiejaus sūnų), tačiau gretai ji atskyre ir nugabeno į Sverdlovsко srities Gario lagerį, kur po metų jis mirė iš bado). Apie kelionę tremties vagone Meilutė Marytė savo atsiminimuose rašė: „Pirmasis tremtiniai ešelonas važiavo létai. Prasidėjus karui, teko laukti šalutiniuose bégiose – pro šalį dundėjo armijos reikalams skirti traukiniai. Visą kelionę mūsų mažiausioji nesenai gimusi sesutė Aldutė viduriavo ir vėmė, nes buvo ipratusi prie motinos pieno, o čia gaudavo tik vandens ir duonos. Tokių sergančių buvo daug, tad seneliai kaip įgalėdamojąslaugė. Buvo jau liepa, kai išlaipino Barnaule ir nuplukdė garlaiviu Obės upe į tremties vietą – gyvenvietę Kamenis prie Obės. Apgyvendino ilgame barake, kuriame šeimą nuo šeimos skyrė tik iškabintos paklodės, kurių buvo pasi-éme apdaresni tremtiniai... Po to išskirstė, ir mes atsidūrēme Pavlovskė.“

Vagone buvo ir ministro diplomato Voldemaro Čarneckio žmona Eleonora su vaikais Liucija, Algirdu, Petru ir Poviliu. (Liucija ir dyvynukai Petras bei Povilas gimė Romoje, o Algirdas – Londono, kai V. Čarneckis ten dirbo laikinuoju reikalų patikėtinu, sūnus Vytautas – jau Kaune, kur V. Čarneckis vadovavo Užsienio reikalų ministerijai).

Vagono tamša glaudė susijungusių mūsų šeimą. Vagonų ratų dundesys skaičiavo atstumą į nelaimių šalį, Laptevų jūros link. Kelionėje susirgo ir ši nelaimių pasauli paliko trejų metų mano sesutė Aldutė. Ją palaidojo Barnaule sentikių kapinėse.

Tėvas nugabeno Lenos žiočių vaga ir išlaipino Tit-Aruose, prie Laptevų jūros. Cia aš gimiau 1944-ųjų gegužės 25-ąją, kai saulė, išsivadavusi iš poliarinių naktų tamsos, sveikino poliarinę dieną – dvasiai ir kūnui sušilti. Tėvai vargu ar tikėjo, kad išgyvensiu... Mama turėjo daugiau vilties, nors neturėjo pieno mane maitinti. Mat vietiniai Jakutai patarė linijų skudurėlių išmirkyti žuvies taukuose ir duoti man čiulpti. Taip kapsčiausi, augau.

Save prisimenu nuo ketvirtos atžemos žeminės durų staktoje. Gyvendama su suomių tremtiniais išmokau jų kalbą. Motina susirgo TBC, mane maičino, globojo Zigmą Urbanavičiūs ir Izabelę Beleckienė. Tėvas žvejojo prie Stolbų salos, tiek žiemą, tiek vasarą, be poilsio, be atokvėpio minutės. Nuo sunkaus darbo, vitaminų stokos kojose atsivérė negyjančios žaizdos. Vaistų nebuvo, gydësi vandeniu...

Man tėvas dažnai kalbėjo apie Lietuvą: bičių meduneši, sodų žydėjimą, volungelių raudas, šilų ir girių uogeles, grybų pasaulį, juk aš apie tai neturėjau jokio supratimo.

Buvau aprėdyta skudurėliais, net nuotrauką tokią turėjau, bet pamečiau. Su jau kiek paaugusia vietiniai ruseliai su manimi žaistīti nenorėjo, vadino fashiste ir mušė. Tai žaidžiau su suomių vaikais, parėjusi namo su mama net suomiškai kalbėjau. Pablogėjus tėvelio

Sveikiname

Garbingo 85-ojo jubiliejaus proga sveikiname partizanų ryšininkę **Zitą ŠEPUTIENĘ**. Linkime stiprios sveikatos, puišios nuotaikos, prasmingų dienų ir Dievo palaimos.

LPKTS Tauragės filialas

Garbingo jubiliejaus proga sveikiname LPKTS Jurbarko filialo narius: **Eleną KURANOVĄ** ir **Albiną VAICKIENĘ** – 90-ojo, **Joną AMBRUTAITI** – 85-ojo, **Eugeniją ČEČKAUSKĄ** ir **Antaną KAZAKEVIČIŲ** – 80-ojo, **Antaniną MILIAUSKIENĘ**, **Ireną GERYVYLIENĘ** ir **Vidmantą KUBILIŪ** – 65-ojo, **Teresę AKUCEVIČIŪTĘ** – 60-ojo.

Linkime daug sveikatos, artimųjų meilės, šilumos, ilgų ir prasmingų metų ir Dievo palaimos.

LPKTS Jurbarko filialas

Garbingo 75-ojo gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname LPKTS Kuršėnų filialo tarybos narę **Janiną KURKLIETIENĘ**. Linkime sveikatos, teigul dar ilgai nepavargsta Tavo darbščios rankos, nuolat telydi gera nuotaičiai ir Dievo palaima.

LPKTS Kuršėnų filialas

Garbingo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname LPKTS Jonavos filialo narius:

Oną VYŠNIAUSKIENĘ – 85-ojo,
Vytą GUDYNĄ – 55-ojo.

Nuoširdžiai linkime stiprios sveikatos, dvasios ramybės, džiaugsmingų ir laimingų metų ir Aukščiausiojo palaimos.

LPKTS Jonavos filialas

sveikatai, jam atsirado negyjančios opos, mama susirgo džiova. Man jau buvo du metukai, tik tada mus leido persikelti į Jakutską. Apgyvendino barake, kambarėlyje tilpo tik dvi lovos ir stalas bei krosnelė.

Tėvelis dirbo staliumi uždarame miestelyje, tad išeidami į darbą jie mane užrakindavo ir palikdavo vieną. Mama mokėjo siūti, tai vėliau iš kažkur gavo siuvimo mašiną ir siuvovietiniams rusams ir karininkų šeimoms drabužius, atsirado vokiško šilko. Tik bėda: mama jau labai sirgo, gulėdavo viena, nes mane tėvelis atiduodavo prižiūrėti svetimiems lietuviams. Kurį laiką mane prižiūrėjo Baniulių šeima. Menu, miegojom su babyte Izabele vienoje lovoje. Kitą kartą mane priglaudė Zigmo Urbanavičiaus šeima, gyvenusi prie

Lenos upės. Daugiausia lietuvių glaudėsi taip vadinaame Rabočij gordon (darbininkų miestelis). Menu Malviną ir Joną Abromaičius, jų vaikus Antaną ir Linutę. Jonas Abromaitis Lietuvoje buvo mokytojas. Taip pat Albiną Marcinkevičienę, netoli gyvenusias Čarneckių, Skučų šeimas. Pamenu, kad Malvina Abromaitienė atbėgdavo pas mane, kai būdavau tėvų palikta ir uždaryta viena mūsų kambarėlyje, paimdavo mane už rankos, nuvesdavo į netoli mūsų barako buvusių pirtį, išprausdavo, paskui vėl parvesdavo atgal. Su šia šeima ilgai bendraudavome ir vėliau, jau sugrįžę į Lietuvą, kai aš gyvenau Vilniuje, o paskui persikėliau gyventi į Kauną. Tapus išgydytoja, stengiausiuems pagelbēti pagal specialybę.

(keliamai į 7 psl.)

Prie Runtų namelio Jakutskė. Antra iš kairės – Marija Runtienė, ketvirta – Aliona Runtaitė. Fotografuota vietiniams laikraščiui, kaip pavyzdys gyventi ūkiškai. Apie 1955 metus

Pasipriešinimo gretų eilinis Adomas Lukošius

*Pabaiga.
Pradžia Nr. 19 (1329)*

Alkos rinktinės vadas K. Venckus-Adomaitis

„Su Venckumi susipažinau per Eglutę. Kai Bytautas žuvo, likome dviese, tada nuėjome pas Venckų Dagų miške. Jis pasiuntė į susitikimą Žadeikių kaime pas Butkų. Davė slaptažodį „karvė-ragai“. Bet į susitikimą niekas neatėjo. Venckus turėjo pistoletą septinto kalibro (aš tokio nuotraukoje nematau). Jo barzda buvo nedidelė, smaili. Ir mes su Eglute buvome nusi-fotografavę. Aš kariškai apsirengęs, automatas rankose. Fotografavo Vaclovas Razonas. Jis turėjo didelį fotoaparatą. Pabūdavome porą dienų, po to vėl išsiskirdavome.

Rugpjūčio 6 dieną irgi turėjau būti pas Venckų Dagų miške. Bet kodėl manės nepaėmė? Gerulskis atvedė tą kagebistų „saiką“. Jei būčiau buvęs, nebūčiau jų prisileidęs. Toje vietoje, kur jie buvo sušaudyti, netoli buvo ir bunkeris. Dabar toje vietoje duobė, apaugusi eglėmis.

Vieną kartą, dar gerokai anksčiau prieš Venckaus žūtį, buvome apsupti. Venckus buvo su kareiviška miline, o aš su žaliom kelnėm ir ruda odine striuke. Eina ruskis į šoną nuleidęs automatą ir šneka: „Vi menia nie trogaitie, ja vas“ (Jūs manės nelieskite, aš jūsų). Jis kalbėjo su kažkokiu akcentu. Mes jo neklidėm, jis mūsų. Kiti taip pat sau-giai atsitraukė.

Ulskytė labai norėjo susitikti su Venckumi, bet jis ne. Sakydavo, kad jam kažkas neaišku (buvo pabėgusi iš Mažeikių kalėjimo).

Kai žuvo Venckus, turėjome susitikti Dagų miške. Gerulskis atsitem-pė tuos provokatorius. Kažkas iš jų ne-norėjo, kad aš eičiau į tą susitikimą. Bu-vome sutarę, kad mane paims. Su Eglute laukėme, laukėme, bet niekas mū-sų nepaėmė. Iš ryšininko sužinojome, jog Venckus ir kiti sušaudyti.

Kur Venckus slapstėsi, kur buvo ta vieta, aš nežinojau. Jis būdavo apsirengęs kariuomenės uniforma. Mums duo-davo laikraščių ir lapelių Dagų miške, ateidavo trys mergaitės. Viena jų buvo Juodoji Onutė. Atnešdavo valgyti. Jos eidavo į Kalvariją parnešti mums ciga-rečių. Žmonės kalbėjo, jog Dagiuose buvo nužudyta ir viena mergaitė. Kai partizanai jau buvo nužudyti, kagebistai suvaidino mūšį ir miško siautimą. I tą vietą nebuvalo nuėjės. Kad jų nebe-liko, ko ten beeisi.“

Kautynės prie Grūstės malūno ir Sedos gироjo

„1947 metais slapsčiausiai su Visoc-kiu iš Žemalės. Jo brolis gyveno už Grūstės, Orvydiškėse. Kai Visockis žuv-o, su juo kartu nebuvalo. Aš jo laukiau prie Varduvos, prie Liulio malūno. Išgirdau tik, kad šaudo. Ten mat pasala buvo suruošta Antanui Momkauskui. Buvo išdavęs Strikaitis, buvęs partiza-nas, suimtas. Iš kalėjimo paleistas, pra-dėjo dirbtį savo juodus darbus. Jei dar būtų buvę daugiau liudininkų, aš tą Strikaitį būčiau nušovęs. Bet pagalvo-jau, tokia atsakomybė, susilaikiau.

1948 metų vasarą, kai buvo užpu-ltas Bytautas, mes su Eglute buvome tame pačiame kvartale. Netoli buvo Vacys Jančiauskas ir Valius Niūniava. Valių tada sužeidė. Mes su Eglute pa-sislėpēme tarp senų kelmų, sugulėme, susiglaudėme, kad mūsų nepastebėtų. Girdim, ieško mūsų. Žiūrim, ateina prie mūsų karininkas. Sustojo gal už kokių 7–8 metrų nuo mūsų, žvalgosi, stovi. Aš tada turėjau karabiną. Karininkas pastovėjo, davė komandą pir-myri ir visi nuėjo. Prabuvome, kol išau-šo. Einam toliau, randame Felikso Gerulskio vatinuką. Tas, matyt, netoli-e se lėpėsi. Tada su Eglute parėjom į Šerkšnėnus, į bunkerį netoli Strazdau-ko. Bunkeris nedidelis, dviese telpame. Netoli buvo girdydamo gyvulius. Atneš-davo mums maisto.

Paskui išėjome pas Niūniavas, kaž-kur netoli Ketūnų kaimo, ten buvome neilgai. Vėliau išėjome į Žadeikių kai-mą. Ten susitikome su Venckumi. Pa-sikalbėjome, kaip žuvo Bytautas. Ką ten daug kalbési... išėjome į Žemalę, apsistojome pas Rapalus, ten gyvenome klėtyje ir ant tvarto.“

Išdavikas Gineitis

„Mes jį vadiname Vikčiu, tikroji pa-vardė Viktoras Gineitis. Jis vienus iš-davinėjo, o kitus saugojo. Stasys Gir-ta-Liočikas dažnai ten užeidavo, jie bu-vo draugai. Apie jį nieko nepranešda-vo, o kai mes užėjome, apie mus tuo pranešė šetonams. Tas Gineitis gyve-no kaime, bet eiguliu nebedirbo. Man viskas buvo aišku, kad Gineitis atjojo baltu arkliu. Juk jis turėjo baltą arkli.

Buvo Sedoje tokia Šiuipienė, ji pre-kiavo samagonu. Stribai pas ją užeida-vo išgerti, jis viskā iš jų sužinodavo ir man pranešdavo. Kai žuvo Bytautas, tai Šiuipienė sakė, jog į Sedą baltu arkliu atjojės Gineitis. Jis buvo pas Arlauskį ir pamatė, kad miške rūksta dūmai. Viskas aišku, ten yra partizanu.

Kautynės Šerkšnėnų kaime 1950 metų gruodį

„Einame, suserga Antanas Bernotas, žmogui blogai. Aš prašau Toliauto: „Ar tu per dieną palaikysi Antaną, mes iše-i-name į Latvijos pusę?“ Jis sutinka.

Pareiname – viskas tvarkoje. Tylu. Vakaras. Pradedame rinktis, mūsų jau daugiau. Ateina Bieliauskas, Klemenie-nė, susirenkame pas tą Toliautą. Jis kažkoks tą vakarą keistas. Ateina Au-gustas Gerulskis, Vaičkus, kitų nepri-simenu. Mes su Razonu dar dainą už-traukėme. Bernotas stovėjo sargyboje, ipuola ir sako: „Kažkas perėjo tiltą, bet didelis būrys“.

Greitai susirenkam daiktus ir iše-i-name. Ėjome į Balėnėlius. Ateiname prie kelio Mažeikiai–Seda, prie senojo žvyrkelio. Kažkas supliuškėjo griovyje. Gerulskis mokėjo rusiškai, sušuko: „Stoj, kto idiot!“

Na ir pradėjo duoti, mes – atgal. Tie paleido raketas. Kitiems pavyko atsi-traukti, o mus tris apsupo. Buvo toks atlydis. Aš su Eglute pasislėpiau van-denye taip, kad vanduo burnos neap-semtų, o Vaičkų sužeidė. Iš ryto ant kranto rado nebegvyvą.

Išlipės ant kranto, praradau sąmo-nę. Atsibudės girdėjau, kaip keliu va-ziuoja mašinos, o Eglutė buvo šalia manės. Buvo dar tamsu, praausus ējom toliau. Šiaip taip priėjom Šerkšnėnus, vėl upelis Šaktinė. Ieškom, kaip pereiti, vėl įkrentu į upelį.

Perejom į Skuodinės mišką. Matom, einamiško darbininkas. Eglutė buvo kaž-kaip žvalesnė. Ji pasiveja tą žmogų. Ta-saisuprato, kasmes pervaibalai. Davė deg-tukų. Miško gilumoje sukūrėme ugnelę, išsidžiavinom rūbus. Atėjom į pamiškę pas Taučių Petrą (jis buvo mano ryšininkas. Dabar gyvena Telšiuose). Eglutė da-vė ženklą veidrodėliu. Tada jis atnešė ant-klodę, o aš gulėjau. Vakare mane su po-ra arkliu nuvežė pas Kazlauską, netoli Rubikų, į bunkerį. Reikia batus nu-mauti, neina, kojos sutinę. Pabuvau ku-rij laiką, šiek tiek pasitaisiau. Paskui

Taučaitė kolūkio arklias mane su Eg-lute nuvežė pas ryšininką Kesminą. Kesminienė davė po šimtą gramų, ir mes nuėjome į bunkerį pas Jaugą.

Po kurio laiko sužeidė Razoną Va-cią. Jis kažkur éjo po Petrinių. Prie upe-lio noréjo nusiprausti, o iš paskos jo péd-sakais éjo stribai. Pakelia galvą, o stri-bokai jau šalia stovi. Razoną sužeidė, bet jis išbėgo. Paskui pas Jaugą gydési, nebuvo taip stipriai sužeistas. Vaistų atnešdavo tokia mergaitė iš Nevarėnų.

Mes visi susitikdavome pas Jaugą. Iš-sikasme bunkerį, didelį didelį. Buvome ten keturi. Ten prie Rubikų, Balėnėlių.

Balėnų miško kautynės 1951 metų gegužė

„Buva bunkeryje po žeme, pas Jaugą. Kita slėptuvė buvo itaisyta tarp sie-nų. Ėjo toks kaimo keliukas per mišką. Juo buvo galima nuvažiuoti į Nevarė-nus. Tie miškai buvo Balėnų ar Balė-nėlių, nebeprisimenu. Buvo sutarta su-sitikti. Ten žadėjo ateiti nevarėniškiai. Nuo Jaugos ūkio iki tos vietas gal bu-vo pora kilometrų. Mes su Eglute nu-ėjome tuo keliu. Tylu, ramu. Susitiko-me seni draugai, viskas gerai. Tas susi-tikimas vyko iš ryto pusės. Atėjo Razonas, Bernotas, Valdemaras Lukšas, dvi Norkutės ir jų brolis Norkus-Švyturys, jo pavardės nežinojau. Vienas, kuris mus išdavė, neina prie mūsų, žaltys, apsiklo-jopalaipinsiauste ir guli. Išgirdome, kad aplink mus jau siaučia. Tas išdavikas tik stryk į kojas ir į miško gilumą. Aš jo nepažinojau, buvo nevarėniškis.

Pradėjo tratéti, mes pradėjome trauktis kelio link, kuris eina į Nevarė-nus. Atidengéme ugnį. Kažkas iš mū-sų sušuko, kad nušovė Švyturį. Visi le-ki priekyje, o aš paskutinis atsišaudy-damas. Traukiame į mišką. Miške vėl susiduriame. Tie šaukia: „Bledės, zda-vaitės!“ Aš duodu ugnies iš čekiško au-tomato. Tuos suguldaus. Bėgu pats. Ta-da dar pamečiau kepurę, buvo toks gražus Vytis kepurės kakte.

(keliamas į 8 psl.)

Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija skelbia sąrašą asmenų, pretenduojančių į Kario savanorio ir Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą

Alfonsas Bučinskas, g. 1922 m., (po mirties), partizanų ryšininkas ir rėmė-jas, Tauragės aps. Žygaičių valsč., 1946–1947 m.

Antanas Bučinskas, g. 1921 m., (po mirties), partizanų ryšininkas ir rėmė-jas, Tauragės aps. Žygaičių valsč., 1946–1947 m.

Bronius Bučinskas, g. 1923 m., (po mirties), partizanų ryšininkas ir rėmė-jas, Tauragės aps. Žygaičių valsč., 1946–1947 m.

Jonas Dambrauskas, g. 1903 m., (po mirties), policininkas, tautininkas, šau-lys, Utenos aps. Salduiškio valsč., 1923–1940 m.

Mykolas Mackevičius, g. 1907 m., (po mirties), partizanų rėmėjas, Ukmergės aps. Balninkų valsč., 1944–1945 m.

Vladas Petrauskas, g. 1916 m., (po mirties), partizanas, Ukmergės aps.

Gelvonų valsč., 1944–1945 m.

Juozas Visockis, g. 1909 m., (po mirties), partizanų rėmėjas, Klaipėda, 1945–1949 m.

Antanas Zubravičius, g. 1885 m., (po mirties), partizanų ryšininkas ir rėmė-jas, Alytaus aps. Seirijų valsč., Daina-vos apyg. Dzūkų rinktinė Kęstučio té-vūnija, 1944–1948 m.

Vladas Zubravičius, g. 1924 m., (po mirties), partizanas, Alytaus aps. Seirijų valsč., Dainavos apyg. Dzūkų rink-tinė Kęstučio té-vūnija, 1945–1948 m.

Pasiteirauti tel. (8 5) 231 4157.

Komisijos pastaba. Sąrašas skel-biamas vadovaujantis Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos darbo reglamento 8 punktu: „Preten-dentai į Kario savanorio ir Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą skelbiами spaudoje“.

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama iki kiekvieno mėnesio 28 dienos bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt. Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį. Prenumeratos indeksas 0117. Kaina: 1 mėn. – 2,65, 3 mėn. – 7,96 euro.

2019 m. gegužės 24 d.

Tremtinys

Nr. 20 (1330)

7

Gimus šiaurinių pašvaisčių žemėje

(atkelta iš 5 psl.)

Nepakartojamiam tremtyje buvo sekmadienai, kai tėveliai nedirbo, o aš vis prašydavau jo papasakoti apie Lietuvą. Jis kalbėjo man nesuprantamus dalykus: kaip Lietuvoje žydi obelys ir kriausės, čiulba man negirdėtai vardais paukšteliai, o žmonės ramūs ir laimingi.

Kartą mamai už darbus aukšto karininko žmona pasiūlė keliais dienas pailsēti varšavietėje prie Jakutsko. Žinoma, mums tai buvo neišpasakyta dovana. Sužinoj mūsų šeimos istoriją, ten mane jie ir vietiniai vaikai tardė, kur geriau: šioje vasarvietėje ar toje tolumoje Lietuvoje? Maniškai sukluso, bijojo, kada kažko neprasitarčiau, bet tvirtai aniemis atsakiau, kad geriau mūsų tėviškėje Lietuvoje, nes ten žydi obelys.

Jau po metų gyventi Jakutsko pasidare laisviau, leisdavo susirinkti lietuvių šeimoms kartu, tad švēsdavome šventes, kalbėdavome apie Lietuvą, ten likusius gimines, draugus. Deja, toje šalčio ir ledo žemėje aš mūsų krašto ir išsivaizduoti negalėjau, nors tėveliai apie jį daug pasakodavo.

Rusiškoje mokykloje

Kai pradėjau lankytis rusišką mokyklą, prasidėjo bėdos. Vos ižengus į pastatą, mus pasitikdavo Stalino portretas. Ten jam visi turėdavome nusilenkti ir pasisveikinti su juo. Mokytoja Galina Ivanovna buvo mang-

ra, tačiau kai jis rytais mūsų laukdavo koridoriuje, tai pirmiausiai turėdavome pasisveikinti su Stalinu, o tik paskui su ja. Nors mes, lietuviai, stengėmės neišskirti iš kitų, bet ir toliau mus vailkai vadino faštistais.

Kartą tėvelis man parneše sasiuvinį, pieštuką ir pradėjo mane mokyti rašyti lietuviškai. Nusinešiau ir tą sasiuvinį į mokyklą. Po kurio laiko praveria duris mano mokytoja ir klaušia, kodėl jis mane moko rašyti lietuviškai? Mat kartą rašydamas diktantą užrašiau vietoje rusiškų lietuviškas raides. Tėvelis į tai ramiai atsakė, kad tai nieko, viskas gerai, nes juk ir jakutai lotyniškomis raidėmis rašo, jos nedraudžiamos. Išsitraukė iš albumo nuotrauką, rodo Galinai Ivanovnai savesklaase Lietuvoje ir sako, kad jis irgi yra pradinės klasės mokytojas. Oapsidrausdamas darpamelavo, kad į Jakutską pateko bégdamas nuo vokiečių. Juodu dar apie kažką gražiai pasikalbėjo, toji sakė: „Gerai, kad sasiuvinis nepateko į kitas rankas“.

Kitą dieną pamokos pradžioje mokytoja liepė pakelti rankas tiems, kurie mane vadina faštiste. Keli nedrąsiai pakėlė. Paliepė taip manęs nevadinti, nes mūsų šeima kaip kartas pabėgo nuo faštų.

Po Stalino mirties

Didžiausias sukrėtimas mokykloje buvo Stalino mirtis. Nuėjau tą dieną į pamokas, o

tada mokiausi trečiojo klasėje. Visi klausė radijo, ten pranešinėja, kokia jo būklė, koks pulsas, kvėpavimas, pagaliau paskė, kad Stalinas mirė. Rauda kartu su mokytoja visa klasė. Paskui mokytoja paleidžia mus namo, koridoriuje vyresnių klasės mokinį rikiuotė. Visi šluostė ašaras ir dejuoja. Matau, kaip mokyklos direktorius Moisiejus Izrailovičius užsidengė burną nusiypso... Kitą dieną matau ant sienų kreida užrašytus šūkius. Kai, „apsiverkusi“ grįžau namo, namuose klausia, kas atsitiko, kodėl šypsausi, kai visas miestasverkia? Tą dieną, kai laidojo Staliną, bėgau į kiemą, slėpiausiu nuo mamos ir vėl verkiu, kai žmonės klaupėsi prie jo portreto ir raudojo...

Po Stalino mirties tėvelis suprato, kad jau galima parašyti laišką į Lietuvą saviesiems. Nusiuntė jį mamos broliui Petru Zorubai į Alytų, pranešė, kad gyvename netoli Kanados, o dabar jau grįztame namo. Koks buvo džiaugsmas, kai gavome atsakymą. Jame ir liūdnos naujienos, kad tėvelio draugas Konstantinas Bajerčius mirė, o Adolfas Ramanauskas nežinia kur, bet dar gyvas, tėtės broliai ir seserys pasitraukė „pasišildyti“ į pietus, Kazachstaną. Greitai atkeliaavo tetos Anelės siuntinukas: rūkytų lašinukų ir taukų, tad valgėme apsilaižydami.

(Bus daugiau)
Parengė Stanislovas ABROMAVIČIUS

Birželio 14 ir 16 d. Klaipėdos PKT sajunga ir choras „Atminties gaida“ kviečia dalyvauti Žemaitijos regiono tremties ir rezistencijos dainų festivalyje „Ant marių kranto“. Dalyvaus buvusių tremtinių chorai iš Gargždų, Kretingos, Mažeikių, Tauragės, Telšių ir Klaipėdos.

Birželio 14 d. (penktadienį) 18 val. renginys vyks Koncertų salės (Šaulių g. 36, Klaipėda) parko estradoje. Kartu bus minima Gedulo ir Vilties diena.

Birželio 16 d. (sekmadienį) 14 val. festivalis tesis Bendruomenės namų salėje (Debreceno g. 48, Klaipėda). Bus minimas choro „Atminties gaida“ 30 metų veiklos jubiliejas.

Birželio 15 d. (šeštadienį) Rumšiškėse įvyks XXXI „Kolymos“ politinių kalinių bendrijos suvažiavimas. Nuo **10 val.** dalyvių registracija Rumšiškių kultūros centre (J. Aisčio g. 2, Rumšiškės, Kaišiadorių r.); **11 val.** Liaudies būties muziejaus koplyčioje pamaldos už Kolymos lageriuose žuvusius ir vargusius; **12 val.** visuotinis narių susirinkimas Rumšiškių kultūros centre.

10 val. nuo prekybos centro „Savas“ (adresas Savanorių pr. 346) į suvažiavimą veš specialiai užsakytas mikroautobusas.

Dėmesio!

Kitas „Tremtinio“ numeris išeis birželio 7 dieną.

PROGRAMA

10.00 val. Lazdijų Šv. Onos bažnyčia (Maironio g. 8).
Šv. Mišios.
Geliu padėjimas ir atmnimimo žvakučių uždegimas prie Lietuvos partizanų vado, brg. gen. Adolfos Ramanausko-Vanago paminklo. Lazdijų rajono savivaldybės merės.
Auskus Miskiniénės sveikinimai žodis.
Lietuvos partizanų vadui, brg. gen. Adolfui Ramanausku-Vanagu atminti pasodinti ažuoluko aplankymas.
11.30 val. Adolf Ramanausko-Vanago tėviškė Bielėnai, Būdvičio sen., Lazdijų r. sav.
Pranešimas „Adolfas Ramanauskas-Vanagas ir Lazdijų kraštai“. Pranešėja – Lazdijų krašto muziejaus direktorė Daina Pledienė.
13.00 val. Kirtiliškės mūšio vieta (Kirtiliškės k., Lazdijų r. sav.).
Lazdijų rajono savivaldybės administracijos Veisiejų seniūnijos seniūno Zenono Sabaliausko sveikinimas prie Nepriklausomybės paminklo Santarvės aikštėje.
Pranešimas „Lietuvos partizanai, kovoje Veisiejų krašte“. Pranešėja – Veisiejų krašto muziejaus vyr. muziejininkė Regina Kavekiene.
15.00 val. Veisiejų miesto parkas.
Pietus.
16.30 val. Seirijai (Vytauto g. 40).
Geliu padėjimas ir žvakučių uždegimas prie Lazdijų krašto partizanams skirto paminklo Seirijuose.
Pranešimas „Seirijų kraštas partizanų kovų sūkury“. Pranešėjas – partizanų atmnimimo žamžinimo iniciatorė Nijolė Ona Lapeškienė.
Pranešimas „Lazdijų krašto partizanai“. Pranešėjas – Lazdijų rajono savivaldybės administracijos Šventimių, kultūros ir sporto skyriaus vedėjas Vytautas Valūnas.
17.00 val. Renginio pabaiga.

Ilsėkites ramybėje

Danutė Galvanauskaitė-Pliupelienė
1931–2019

Gimė Biržų aps. Jonavos k. septynis vaikus auginusioje Kazimieros Bajartūnaitės ir Adolfo Galvanauskų šeimoje. Tėvo brolis Ernestas Galvanauskas buvo Nepriklausomos Lietuvos V, VII ir VIII Ministerijos kabinete pirmininku. Baigus Biržų gimnaziją Danutė apsigyveno Kaune. 1951 m. tėvai su penkiais vaikais buvo ištremti į Tomsko sr. Vierknetskoto r. Rybinsko gyv. 20 padalinį. Danutė su broliu liko Lietuvoje, tačiau 1952 m. buvo ištremta į Tomsko sr. Tugano r. miškų pramonės ukį „Tomliestopa“ Malinovkos k. Vėliau buvo nuvežta į šeimos tremties vietą. Dirbo miško darbus. I Lietuvą grįžo 1957 m. Sėkmingai pavykus nuslėpti tremtį, išstojo į Kauno politechnikos institutą. Igijusi radiotechnikos specialybę iki pensijos dirbo Kauno radiotechnikos gamykloje „Banga“ technologe. 1967 m. ištekėjo už buvusio „Dalstrojaus“ politinio kalinio Leoną Pliupelį. Užaugino sūnų Robertą, susilaikė vaikaičių Simo ir Austėjos.

Palaidota Karmėlavos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame sūnaus šeimą, seseris ir artimuosius.
LPKTS Vilniaus skyrius

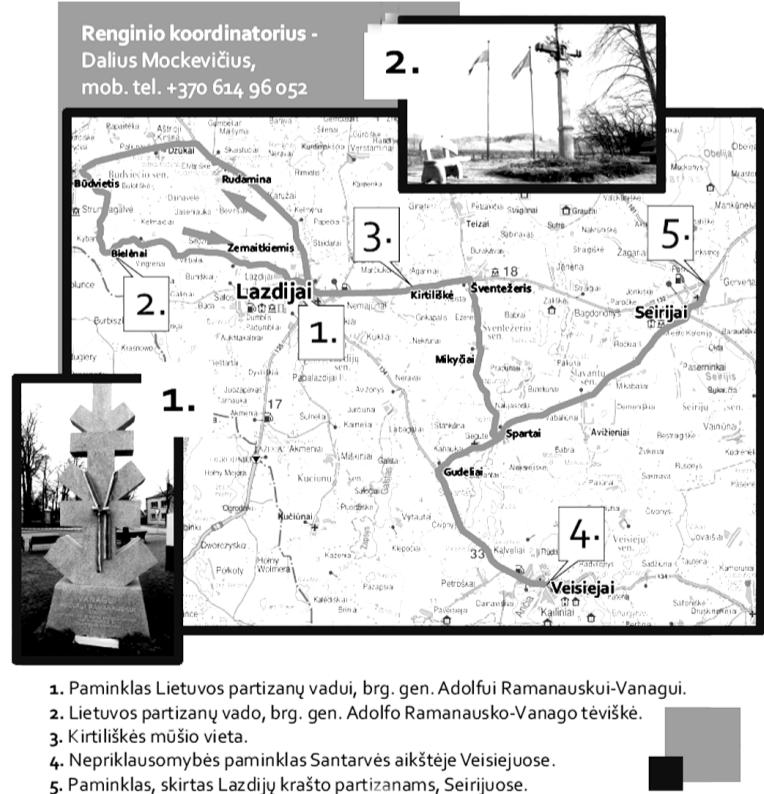
Skelbimai

Gegužės 30 d. (ketvirtadienį) 14 val. Jonavos krašto muziejuje įvyks LPKTS Jonavos filialo atskaitinė-rinkiminė konferencija. Kartu paminėsime 1949 m. tremties 70-metį ir pagerbimė Jonavos krašto partizanus, kovojušius ir žuvusius už Lietuvos laisvę.

9 val. Šv. Apaštalo Jokūbo bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už visus negrižusius ir išėjusius Amžinybėn jau sugrįžus bei gyvuosių prašant Aukščiausiojo globos.

Gegužės 25 d. (šeštadienį) LPKTS Alytaus filialas ir Lazdijų r. savivaldybė kviečia dalyvauti žygje „**Dainavos apygardos partizanų takais**“. **10 val.** šv. Mišios Lazdijų miesto Sv. Onos bažnyčioje. Kelionė prasidės Adolfo Ramanausko-Vanago tėviškėje Bielėnų kaime, Lazdijų rajone.

Pasiteirauti tel. (8 315) 31811, 8 694 07641.

Projektus „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O J S
R É M I M O
F O N D A S

Tremtinys ISSN 2029-509X
www.lpkts.lt

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga
Įmonės kodas 300032645
Ats. sąsk. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365 AB „SEB“ bankas
Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,
Tel. (8 37) 323 204

Redaktorė Jolita Navickienė
Kalbos redaktorė Audronė Kaminskiė
Techninė redaktorė Vesta Milerienė

El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com

2 spaudos lankai. Tiražas 1570 egz. Kaina 0,66 euro.

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

Orumo kodas. Ar partizanai klausytu Stingo ir Johno Legendos dainu?

Norintys išsifruoti lietuvio istorijos supratimą, neturėtų nuolat baksnoti naujausiais istoriniais tyrinėjimais. Supratimas, kad istorijoje ne viskas buvo taip, kaip įsivaizdavai arba kaip pasaikojo tavo tévai ar seneliai, ateina palaiptiniui. Net ir okupacijos laikotarpio persekiojimus pergyvenusiose šeimoje tas supratimas yra skirtingas. Ne viskas, kas buvo patirta, dėl ko buvo aukojamas, buvo pasakojama ar perduodama vaikams ar anūkams. Šiemis jau patiemis tenka aiškintis...

Mane vis pasiveja prisiminimai apie prieš du dešimtmecius atsitiktinai sutikto Laisvės kovų dalyvio, paprasto ūkininko požiūri. Paklaustas, ar turi Laisvės kovų dalyvio pažymėjimą, jis pyktelėjo: man iš valstybės nieko nereikia, man Lietuva viską jau davė. Jis turėjo savo požiūri į istorinius įvykius, santykį su valstybe. Jo orumas neleido to keisti.

Kai mus mėgina prieverta atvesti į tikėjimą (plačiąja šio žodžio prasme), laukia ilgas karas arba negatyvi atmetimo reakcija. Modernios tautos istorija visada apsilėpusi įvairia mitologija, kuri irgi yra mūsų istorijos su-

pratimo dalis. Pavyzdžiu, jei kalbame apie partizaninę karą, pabréžiame, jog kovojo vienui vieni. Tačiau pasipriesinimo kovotojai tikrai nenorėjo kovoti vieni. Buvo dideli (tegul ir nepagrįsti) lūkesčiai, kad laisvasis pasaulis mums padės. Ir padėjo, nors tą paramą pajutome ne iš karto, o gal net ir kurį laiką tiesiogiai nejutome. Gal nepradėjo naujo karo dėl Baltijos tautų, tačiau atsisakė pripažinti okupaciją ir aneksiją.

Kiek tai svarbu – dauguma mūsų pajuto tik po pusės amžiaus okupacijos. Ir tai juntama iki šiol, kai Putino režimo apologetai vis bando kvestionuoti Baltijos valstybių teisėtumą. Atgimstanti Lietuvos valstybė prieš beveik tris dešimtmecius galėjo oriai priminti didžiosioms demokratijoms savo teises.

Kai mums pramenama, kad dalis mūsų tautiečių buvo vieno ar kito okupantu kolaborantai arba, geriausiu atveju, prisitaikėliai, ir mėgina konstruoti tik tuo parentėti istorijos pasakojimą – tiesus kelias į negatyvią atmetimo reakciją. Kas jau kas, o okupuota tauta sugebėjo išlikti pasinaudodama visomis galimybėmis ir jos požiūris į kolabo-

ravimą ar prisitaikeliškumą turi visą atspalvių spektrą.

Cia nėra vien tik juodai balti atspalviai. Cia galimybė kai kada pamatyti tai, ką didesnės tautos gali sau leisti ignoruoti. Cia viskas, kas nepriestarauja Dekalogui, galėjo būti pateisinama. Svarbiausia nežudyk, negeisk svetimo turto, nekalbék netiesos.

Kiekvienas Lietuvos okupantas pirmiausia stengési, kad būtų peržengtos šios ribos. Lietuvių tauta turėjo orių žmonių, kurie jokiomis aplinkybėmis neleido sau peržengti šių ribų, net mirties akivaizdoje: slėpė pasmerktus žydus, gelbėjo pabėgusius tremtinius, slapstė laisvės kovotojus, gelbėjo artimuosius nelygioje kovoje su okupantu...

Tai supratus, lengviau kalbétis ir ieškoti supratimo visuomenėje, kuri atmes bet kokį vienpusišką, primetamą požiūrį, suprasdama spaudimą, kaip tautos orumo žeminimą. Cia jau galima prisiminti ne vieną pastarojo meto diskusiją apie istoriją ar istorinę asmenybę, kai diskusijos apie tai pasibaigdavo nesėkmingai ar net skandalinių. Sunkiai besiskinanantis

keliai ir meninis tautos patirtų išgyvėnimų iprasminimas taip pat atspindi lėtai ir nelengvai besikeičiančią situaciją, kuri siejama su istorija ir savęs toje istorijoje suvokimu.

Esu įsitikinęs, kad mūsų 20 amžiaus vidurio istorijos herojai, rezistenčios dalyviai, 20–23 metų jaunuoliai, atsidūrė dabartiniame pasaulyje, daug ko gal ir nesuprastų, tačiau tikrai išlaikeytų savo orumą... Matyt, su malonumu klausytuosi ketvirčio amžiaus senumo Stingo dainos „Shape Of My Heart“ ar naujausios John Legend dainos „Preach“... Žinoma, tai nėra istoriškas požiūris. Bet kai kam (ypač smerkiantiems tuos „netikėlius“ lietuvius, kurie tai „pavėluotai priešinosi“, tai nesuprato, jog „pasipriešinimas be viltiškas“, nes naciams priešinosi be ginklo, o sovietams – su ginklu) atrodo, jog dabarties požiūrius į visuomenės ir žmonių santykius, istorinius įvykius perkelti į praetit ir pagal tai tą praetit vertinti yra normalu? Bet viskas mūsų, o ne kieno nors kito rankose – lietuvių tautos orumo kodas vis dar šifruojamas.

Dr. Arvydas ANUŠAUSKAS

Pasipriešinimo gretų eilinė Adomas Lukošius

(atkelta iš 6 psl.)

Išbėgome į tokias pelkes, žiūriu, tos mergaitės nusiavusios, batai pamesti. Aš per vandenį su batais. Paleidžia ugny į mane, aš jau nebeatasišaudau, išbėgu į tankias egleles.

Prisiveju Lukšą, Gembutą ir vieną Norkutę. Traukiamė keturiese, kiti priekyje mūsų. Išsisklaidėme. Norkutė atsiliko nuo manės per keletą metrų. Tik išlenda kareivis ir pykšt, nurovė Norkutę. Ta tik – „ai“, ir krito į karto. Aš atgal į mišką. Lukšas priklaupė ant kelio ir kareivį nupylė. Lukšas turėjo rusišką dešimtuką. Ten tokie grioviai, akmenų krūvos. Lukšas šoko per tas krūvas ir jį sužeidė. Jis dar išdraskė savo dešimtuko šovinių apkabas, išmėtė į visas puses. Aš įkritau į duobę po eglaitė. Girdžiu viską. Pašaudė ir nutilo. Girdžiu atsivaravo žimą su arkliu paminti žuvusiu. Pagulėjau duobėje, žiūriu, visos automato apkabos tuščios, tik parabeliuje keli šoviniai likę.

Kai viskas nurimo, grįžau pas Jaugą į bunkerį, bet baimė ten būti, mat paėmė sužiestą Bernotą. O ką aš žinau, ką jis tardomas pasakys. Tad Jaugos gankloje tokią duobę uždengėm, apkrovėm akmenimis, ir joje prasėdėjau kelas dienas, kol sužinojau, jog Bernotas mirė stribyne mūsų neišdavęs.

Pas kitą Jaugą parėjo ir Švyturys. Pasirodo, jog jis gyvas, tik penkiai šuviniai sužiestas. Aš jį gydžiau, tepiau su vaistais ir tvarsčiau. Vaistus mums perdevė iš Nevarėnų.

Taip mes ir gyvenome. Vienas pas vieną Jaugą, kitas pas kitą Jaugą Kirku kaime. Kada mus Gembutas išdavė, tai jis savo bunkeryje ar pats nusišovė, ar buvo nušautas. Jo pavardės nežinojau, lyg buvo dirbęs policininkas.

ku Klaipėdoje.

Kaip žuvo Eglutė, negaliu pasakyti, ji turėjo du pistoletus, ar jis pati nusišovė, ar ją nušovė. Jei jis nebūtu su kita bėgusi, o būtu su manimi pasilikusi, gal ir šiandien dar gyva būtu buvusi. Ten jau nebežiūrėjo vienas į kitą. Gelbėjosi, kaip kas išmanė.

Nuosprendžiai Tinteriui ir Niūniavai

„Buvo toks Tinteris, slapyvardžiu Merūnas, su akiniais. Danguolė – jo žmona. Tinteri nušovė patys miškiniai, nes jis pradėjo išdavinėti žmones. Jis buvo kilęs lyg nuo Gegrėnų. Prie vokiečių buvęs sanitaru. Jis turėjo revolverį Naganą. Kiti tokio ne turėjo. Matyt, jam tą naganą davė emigebistai. Jis buvo pradėjęs rodyti bumerius, todėl buvo likviduotas.

Vacys Niūniava buvo pradėjęs plėškauti. Jis turėjo kažkokį rysį su Tinteriu. Niūniavą užkasė kažkokiamė miške, sename bunkeryje. Pabaigoj aš su tuo Niūniava buvau kartu. Jis, matyt, kažką jautė, nes paklausė, ar neturiu odekolono. Aš jam atsakiau, kad turiu ir padaviau buteliuką.

Jis sako: „Kažkas negera“, paėmė ir išgérė tą odekoloną. Juk jis galėjo nebėgti. Kodėl jis to nedarė, aš nežinau. Iš manės parašo nereikalavo, kad jis reikia likviduoti, bet Eglutė pasisrašė. Kiek ten tū parašų reikėjo, aš nežinau.“

Apie Butkų, Grakauską, Kraukauską ir kitus

„Buvo toks Butkus Žadeikų kaime, pas jū užėidavo Venckus, Bytautas ir kiti. Ten bunkerio nebuvvo. Apsistodavome kluone. Susirinkdavo daug žmonių. Vieną rytą Butkaus žmona mane paė-

mė dirbtį virtuvėje, reikėjo priskusti nemažai bulvių. Butkai buvo trys broliai. Vienas buvo policininkas vokiečių laike Vilniaus krašte, antras – kariškis ir trečias ūkininkas. Tasai galėtų daug pasakyti apie Venckų, jei tik dar gyvas.“

„Buvo Žemalėje toks Grakauskas. Jis su Čeplinsku buvo pabėgęs iš Mažeikių kalėjimo. Tirkšlių stribokas Jautakis atvažiavo į Žemalę, užėjo pasvargonininką ar zakristijoną, paėmė jo armoniką ir išejęs į lauką pradėjo groti. Prisistato Grakauskas, atima jo automatą. Nusiveda Jautakį į paštą, ilipa pro langą ir paskambina į Tirkšlių stribokyną ir sako: „Skambina Grakauskas, kalbės Jautakis“. Liepia Jautakiui kalbėti poterius. Paskui vėl į ragelį sako, jog išeinas į Sedos girių 16 kvaratalą. Labai „mandras“ buvo. Jautakis pareina į stribokyną. Jo klausia, kame ginklas? Nėra. Gavo kalėjimo.

Račiuose ar Račaliuose stribokai gérė samagoną. Ateina Grakauskas: „Rankas aukštyn!“ Vieną striboką pri-trenkė, atėmė šautuvus.

„Jotikroji pavardė buvo Grakauskas. Jis atsidūrė kažkur Rusijoje.“

Bonza – tai Schneideris, man atrodo, jis buvo Lietuvos vokietis. Tai buvo drąsus vyras. Jo būrys apie 20 vyry, éjo per Ylakius su kulkosvaidžiais. Išsilakstę visi stribai. Kai Bonza nuéjo į Latvijos pusę, tik tada stribokai pradėjo kaišioti galvas. Paskui jo būrys iširo.

Dar buvo trys broliai Lukšai. Vieناس jū jau buvo žuvęs, kai žuvo Valdemaras, tada ir Eglutė žuvo. Kitas brolis – Daktars kažkur éjo su žmona ir dar viena mergaite. Ją vadino komajaunuole. Juos seké, apsupo, sužeidé žmoną. Žmona šaukia: „Nepalik mane gyvos“. Jis metėsi prie jos ir abu žu-

vo. Nušovė ir mergaitę.

„Mane paėmė 1952 metų lapkričio 10 dieną. Suėmė nevarėniškai ir sediškai čekistai. Gimbutas pranešė apie bunkerį. Éjo per mišką ir durtuvaus bade žemę, nerasdami manęs. Dar galvojau išsiveržti iš bunkerio ir ką nors veikti. Kai atidariau bunkerio dangtį, man trenkė per galvą, – praradau sąmonę. Atėmė ginklą, nuvežė į Nevarėnus, paskui į Telšius.

Telšiuose tardė pulkininkas Paulauskas. Trenkė per sprandą, tas žaltys atjungė sąmonę, rovė plaukus. Nuvežė į Sedą, vėliau į Klaipėdą. Se-doje buvo stribas Gulbinauskas. Sako, jis dabar gyvena Rusijoje ir bijo grįžti į Lietuvą.“

(Telšių MGB suėmus Adomą Lukošių, Sedos MGB apie tai dar nieko nežinojo. MGB viršininkas kapitonas Augucevičius savo ataskaitoje 1953 metų vasario 10 dieną rašo, jog iš Razono būrio yra likęs tik vienas Adomas Lukošius, ir kad nesą žinoma, kur jis yra.)

„Aš buvau gavęs 25 metus lagerio ir 5 tremties. Atsédėjau 15 metų. Buvau Intoje, Vorkutoje. Toliau jau ir kelio nebuvvo. Vėliau pervežė į Mordoviją. Intoje aš buvau pirmame lageryje.

Malenkovas buvo išleidęs įsakymą gerai dirbančiuosius išleisti gyventi už lagerio zonas. Apsigvenau bendrabutyje. Gaudavau laisvojo atlyginimą. Išvykti niekur negalėjau, reikėdavo komendantūroje registruotis. 1967 metais grįžau į Lietuvą, bet čia neregistravo ir neleido apsigyventi. Išvažiavau į Latviją, į Kursišių giri-ninkiją. Čia dirbau miško darbininku iki pat pensijos. Gavau medalį už gerą darbą.“

Albertas RUGINIS